

РОЗВИТОК ОСВІТНЬОГО ЦИФРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД: ІННОВАЦІЙНІ МОЖЛИВОСТІ ОНЛАЙН-НАВЧАННЯ ДЛЯ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ І ОСВІТЯН

Малецька Н. С.

ВСТУП

Швидкий розвиток комунікаційних технологій, який ми спостерігаємо з кінця ХХ століття до сьогодні, суттєво змінив суспільне життя, зокрема й у сфері освіти¹. За інформацією платформи «Дія. Освіта»², публічні службовці та освітяни все частіше обирають онлайн-формати навчання, щоб вдосконалювати професійні навички та розвивати цифрові компетентності. Яскравим прикладом такої ініціативи для управлінців у сфері освіти є проєкт DECIDE («Децентралізація для розвитку демократичної освіти»)³, який успішно реалізується завдяки міжнародній підтримці та надає громадам інноваційні інструменти для цифрового розвитку освітнього простору.

Інноваційні можливості онлайн-навчання сприяють новим формам комунікації між громадами, закладами освіти та органами місцевої влади, забезпечуючи відкритість, доступність, актуальність та високу якість освіти. Завдяки цифровим технологіям відкривається можливість виховати нове покоління освітніх лідерів і фахових публічних службовців, які успішно справлятимуться з сучасними викликами. Серед таких ініціатив також варто відзначити EdCamp Ukraine⁴, «Портал управління знаннями» Національного агентства України з питань державної служби⁵, а також міжнародні освітні платформи Khan Academy⁶ та edX⁷, які відкривають доступ до якісного контенту задля отримання нових знань і стимулюють постійний професійний розвиток.

¹ Facerand K., Selwyn N. *Digital technology and the futures of education – towards ‘non-stupid’ optimism*. ED-2020/FoE-BP/27. Paper commissioned for the UNESCO Futures of Education report, 2021. 19 p. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000377071>.

² Дія.Освіта : веб-портал Міністерства цифрової трансформації України. URL: <https://osvita.diia.gov.ua/>.

³ DECIDE Швейцарсько-український проєкт «Децентралізація для розвитку демократичної освіти» : веб-сайт. URL: <https://decide.in.ua/>.

⁴ EdCamp Ukraine : веб-сайт. URL: <https://www.edcamp.ua/>.

⁵ Портал управління знаннями. Національне агентство України з питань державної служби : веб-сайт. URL: <https://pdp.nacs.gov.ua/>.

⁶ Khan Academy : веб-сайт. URL: <https://uk.khanacademy.org/>.

⁷ edX LLC: web-site. URL: <https://www.edx.org/>.

Таким чином, інноваційні цифрові технології створюють нові умови для взаємодії громад, закладів освіти і місцевих органів влади, роблячи освіту більш відкритою, доступною та якісною.

1. Розвиток цифрових компетентностей публічних службовців та освітян: ключові виклики та потреби

Швейцарсько-український проєкт DECIDE («Децентралізація для розвитку демократичної освіти») надає освітянам та управлінцям доступ до корисних матеріалів, практичних рекомендацій та вебінарів через свої онлайн-ресурси⁸. На офіційному сайті проєкту DECIDE регулярно публікуються анонси та записи вебінарів, присвячених актуальним темам у сфері освіти та децентралізації відповідних процесів. Окрім онлайн-ресурсів, проєкт DECIDE активно надає консультативну підтримку, експертний та методичний супровід громад. Це включає підвищення професійного рівня посадових осіб місцевого самоврядування та працівників структурних підрозділів, відповідальних за освіту, а також удосконалення методів та інструментів розвитку громадянського суспільства, залучення громадян до управління освітою. Таким чином, проєкт поєднує надання онлайн-матеріалів та вебінарів із безпосереднім консультуванням і методичним супроводом громад, використовуючи цифрові інструменти для забезпечення ефективної комунікації. Крім того, створена у межах проєкту DECIDE цифрова платформа «Освіта у нових громадах від А до Я»⁹ пропонує розклад вебінарів із подальшим доступом до них, типові документи, матеріали та поради для голів громад та управлінців у сфері освіти. Ресурс «Освіта у нових громадах від А до Я» допомагає депутатам місцевих рад, головам територіальних та керівникам і співробітникам органів управління освітою швидко адаптуватися до змін у процесах децентралізації, ефективно керувати освітніми установами, долучатися до формування інноваційних освітніх просторів громад.

З огляду на необхідність комплексного підходу до розвитку цифрових компетентностей та розширення доступу до онлайн-освіти в територіальних громадах, важливими є й інші цифрові платформи, які демонструють значний потенціал для формування інноваційного освітнього простору. У табл. 1 наведено основні характеристики ключових національних та міжнародних освітніх цифрових платформ, які забезпечують професійний розвиток публічних службовців та освітян.

⁸ DECIDE Швейцарсько-український проєкт «Децентралізація для розвитку демократичної освіти»: веб-сайт. URL: <https://decide.in.ua/>.

⁹ Освіта у нових громадах від А до Я: веб-сайт. URL: <https://novihromady.decide.in.ua/>.

Таблиця 1

**Національні та міжнародні освітні цифрові платформи,
які забезпечують професійний розвиток
публічних службовців та освітян**

Платформа	Країна	Аудиторія	Форми навчання	Особливості
DECIDE «Освіта у нових громадах від А до Я» ¹⁰	Україна	Освітняни, службовці ОМС	Вебінари, доступ до публікацій	Підтримка громад, рекомендації щодо децентралізації освіти
Дія.Освіта ¹¹	Україна	Публічні службовці, громадяни	Відеокурси (онлайн серіали), тести, симулятори, подкасти	Пакети курсів для публічних службовців і вчителів, тести цифрової компетентності
EdCamp Ukraine ¹²	Україна	Освітняни, управлінці	Семінари, тренінги	Горизонтальна взаємодія
Prometheus ¹³	Україна	Учні, студенти, освітяни, громадяни	Масові онлайн-курси (MOOCs), сертифікація	Безкоштовні курси, співпраця з університетами
На урок ¹⁴	Україна	Учні, вчителі, батьки	Відеоуроки, вебінари, конкурси	Інтерактивні матеріали, підготовка до ЗНО, оцінювання
edX ¹⁵	США	Широка аудиторія, професіонали	Масові онлайн-курси (MOOCs)	Сертифікація, міжнародні партнери
Khan Academy ¹⁶	США	Учні, освітяни	Відеокурси, вправи	Безкоштовний доступ, інтерактивність

¹⁰ Освіта у нових громадах від А до Я : веб-сайт. URL: <https://novihrromady.decide.in.ua/>.

¹¹ Дія.Освіта : веб-портал Міністерства цифрової трансформації України. URL: <https://osvita.diia.gov.ua/>.

¹² EdCamp Ukraine : веб-сайт. URL: <https://www.edcamp.ua/>.

¹³ Prometheus : веб-платформа. URL: <https://prometheus.org.ua/>.

¹⁴ На урок : веб-сайт. URL: <https://naurok.com.ua/>.

¹⁵ edX LLC: web-site. URL: <https://www.edx.org/>.

¹⁶ Khan Academy : веб-сайт. URL: <https://uk.khanacademy.org/>.

FutureLearn ¹⁷	Велика Британія	Професіонали, освітяни	Онлайн-курси	Комплексний підхід, експертна підтримка
Microsoft Learn ¹⁸	США	Учні, студенти, професіонали	Онлайн-курси, сертифікація	Навчання технологіям Microsoft в освіті, професійна сертифікація
Google Learning ¹⁹	США	Освітяни, професіонали, усі, хто прагне особистісного розвитку	Онлайн-курси, інструменти	Навчання технологіям Google в освіті, освітня і дослідницька підтримка

Джерело: складено автором.

Платформа Міністерства цифрової трансформації України «Дія.Освіта» пропонує різноманітні формати та контент, зокрема, онлайн серіали, тести, симулятори, подкасти. Є можливість вибору пакетів «за призначенням», наприклад, для публічних службовців чи для вчителів²⁰. Особливістю платформи є також можливість пройти тест цифрової грамотності – «Цифрограм». EdCamp Ukraine функціонує як спільнота практик – спільнота відповідального вчительства, яку засновано та яка діє за принципами всесвітнього руху EdCamp²¹. За напрямками підвищення кваліфікації вчителів, здійснення впливів на освітню політику, поширення найкращих практик освіти.

Платформа Prometheus²² надає доступ до масових відкритих онлайн-курсів (MOOCs), серед яких важливе місце займають програми, орієнтовані на публічних службовців та педагогів. Платформа пропонує безкоштовні сертифіковані курси з цифрової грамотності, основ державного управління та інноваційних методик викладання, сприяючи формуванню нових професійних навичок. Освітня платформа «На Урок»²³ активно використовується педагогічною спільнотою, забезпечуючи інтерактивні інструменти для організації дистанційного навчання, створення тестових завдань, а також проведення вебінарів для педагогів. Важливою перевагою цього ресурсу є його адаптивність до

¹⁷ FutureLearn : web-site. URL: <https://www.futurelearn.com/courses>.

¹⁸ Microsoft Learn : веб-платформа. URL: <https://learn.microsoft.com/uk-ua/training/>.

¹⁹ Google Learning – освітній хаб для онлайн навчання : веб-платформа. URL: https://learning.google/intl/uk_ua/.

²⁰ Освітні серіали. Дія. Освіта : веб-платформа Міністерства цифрової трансформації України. URL: <https://osvita.diaa.gov.ua/courses>.

²¹ EdCamp Ukraine : веб-сайт. URL: <https://www.edcamp.ua/>.

²² Prometheus : веб-платформа. URL: <https://prometheus.org.ua/>.

²³ На урок : веб-сайт. URL: <https://naurok.com.ua/>.

сучасних умов та вимог української системи освіти, що підвищує його ефективність у реальних умовах роботи освітніх закладів.

Цифрові освітні платформи Khan Academy та FutureLearn реалізують комплексний підхід через надання доступу до освітнього контенту для різних категорій користувачів. Khan Academy пропонує безоплатний доступ до ресурсів, реалізуючи мету щодо вільного доступу до освіти світового рівня²⁴.

Значний внесок у процес цифровізації освіти роблять глобальні освітні платформи, такі як Microsoft Learn²⁵ та Google Learning²⁶, які пропонують інтегровані рішення для дистанційного навчання, комунікації та ефективної роботи в онлайн-режимі. Так, Microsoft Learn пропонує «навчальний шлях» (learning pass) «Академія Microsoft Educator Trainer», призначений для викладачів і тих, хто відповідає за підготовку педагогів з питань інтеграції технологій у навчальний процес. Мета – ознайомити освітян з багатьма технологіями та ресурсами Microsoft, які підтримують студентоцентроване навчання, засноване на основі актуальних проблем та проєктів, а також відповідають критеріям навичок 21-го століття, стандартам NETS-S та Common Core.

Маємо також відзначити, що в умовах війни Міністерство освіти і науки України створило унікальну цифрову платформу «Цифрові сервіси для освіти України»²⁷ для безоплатного доступу до закладів освіти України до кращих цифрових ресурсів і інструментів. Таким чином, доповнення освітнього цифрового простору ресурсами спеціалізованих цифрових платформ посилює його функціональні можливості та забезпечує реалізацію системного підходу до розвитку цифрових компетентностей у територіальних громадах.

Наведений стислий опис можливостей цифрових освітніх платформ підтверджує, що стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій відкрив нові можливості для освіти, але одночасно створив низку викликів для представників територіальних громад, зокрема для керівників органів управління освітою та закладів освіти. У зв'язку із розгортанням процесів децентралізації виникла нагальна потреба швидко адаптувати управлінську діяльність до сучасних умов та інтегрувати цифрові технології в освітній процес та адміністрування освіти²⁸.

²⁴ Khan Academy : веб-сайт. URL: <https://uk.khanacademy.org/>.

²⁵ Microsoft Learn : веб-платформа. URL: <https://learn.microsoft.com/uk-ua/training/>.

²⁶ Google Learning – освітній хаб для онлайн навчання : веб-платформа. URL: https://learning.google/intl/uk_ua/.

²⁷ Цифрові сервіси для освіти України: веб-платформа Міністерства освіти і науки України. URL: <https://moos4ua.online/>.

²⁸ Сурай А. Цифровізація публічного управління в Україні: організаційний аспект. *Публічне адміністрування та національна безпека*. 2024. №7. С. 116–124. DOI: <https://doi.org/10.31470/2786-6246-2024-7-116-124>.

Сьогодні як керівники громад, так і управлінці у сфері освіти стикаються з труднощами у визначенні раціональних шляхів впровадження та ефективного використання сучасних цифрових технологій у своїй щоденній практиці. Серед основних проблем варто виділити недостатній рівень цифрових навичок працівників, брак доступу до якісних онлайн-ресурсів та низьку поінформованість щодо можливостей використання інноваційних цифрових інструментів²⁹. Ключові виклики та пропозиції щодо їх вирішення представлені у табл. 2.

Таблиця 2

Ключові виклики та можливі рішення використання сучасних цифрових технологій у сфері освіти територіальних громад

Виклики	Причини	Запропоновані рішення
Низький рівень цифрових компетентностей	Відсутність системи програми підготовки	Створення постійних програм цифрового навчання, регіональних центрів цифровізації
Недостатнє технічне забезпечення	Нерівномірність фінансування, особливо в малих громадах	Впровадження державних і регіональних цільових програм, залучення фінансування міжнародних проєктів технічної допомоги
Нерівномірний доступ до освітніх ресурсів	Фрагментарність цифрових ресурсів	Створення єдиної національної інтегрованої платформи або освітнього хабу. Основою може стати платформа Дія.Освіта
Недостатня мотивація до цифрового навчання	Відсутність практичних стимулів і кар'єрних перспектив	Запровадження професійної сертифікації викладачів, заохочувальних програм, програм зовнішнього оцінювання професійної компетентності

Джерело: складено автором на основі ^{30, 31, 32, 33}

²⁹ Острога М., Шамоня В., Шершень О. Цифрові освітні платформи як інструмент реалізації неформальної освіти. *Освіта. Інноватика. Практика*. 2022. Т. 10, № 4. С. 27–36. DOI: <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol10i4-004>

³⁰ Alyoussef I. Y. The Impact of Massive Open Online Courses (MOOCs) on Knowledge Management Using Integrated Innovation Diffusion Theory and the Technology Acceptance Model. *Education Sciences*. 2023. Vol. 13. № 6. Art. 531. DOI: <https://doi.org/10.3390/educsci13060531>.

³¹ *Policies for the Digital Transformation of School Education: Proposed analytical framework and methodology*. OECD Directorate for Education and Skills Education Policy Committee, 2023. 30 p. URL: [https://one.oecd.org/document/EDU/EDPC/SR\(2023\)2/en/pdf](https://one.oecd.org/document/EDU/EDPC/SR(2023)2/en/pdf).

³² Острога М., Шамоня В., Шершень О. Цифрові освітні платформи як інструмент реалізації неформальної освіти. *Освіта. Інноватика. Практика*. 2022. Т. 10, № 4. С. 27–36. DOI: <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol10i4-004>.

³³ Сурай А. Цифровізація публічного управління в Україні: організаційний аспект. *Публічне адміністрування та національна безпека*. 2024. № 7. С. 116–124. DOI: <https://doi.org/10.31470/2786-6246-2024-7-116-124>.

В умовах цифрової трансформації освіти з'явилася потреба в навчальних платформах та проєктах, які б не тільки допомагали здобути базові цифрові компетентності, а й формували розуміння того, як саме застосовувати отримані навички у щоденній роботі на користь громади. Саме тому такі проєкти, як DECIDE та інші освітні ініціативи, сьогодні є особливо актуальними³⁴. Вони покликані забезпечити громади необхідними знаннями, навичками та ресурсами, що дозволить їм ефективно реагувати на сучасні виклики цифрової епохи. Таким чином, проблемою, яку необхідно вирішити, є створення умов та механізмів, які дозволять представникам територіальних громад, зокрема керівникам та освітнім управлінцям, ефективно використовувати потенціал цифрових технологій у процесі децентралізації освіти, сприяючи тим самим сталому розвитку громад і підвищенню якості освітніх послуг³⁵.

Проведене дослідження та наявні аналітичні матеріали вказують на кілька ключових проблем, що пов'язані із розвитком цифрових компетентностей публічних службовців та освітян в Україні:

1. Низький рівень цифрових навичок: за даними дослідження 2019 року, 53% українців мали цифрові навички нижче базового рівня. Хоча до 2023 року цей показник покращився, і майже 60% українців володіють базовими та просунутими цифровими навичками, все ще залишається значна частка населення з недостатніми цифровими компетентностями³⁶.

2. Недостатня підготовка освітян: пандемія COVID-19 виявила проблеми в освіті, зокрема недостатню підготовку викладачів до використання цифрових технологій, що ускладнювало процес дистанційного навчання^{37, 38}.

³⁴ Освіта у нових громадах від А до Я : веб-сайт. URL: <https://novihromady.decide.in.ua/>.

³⁵ Малецька Н. С. Формування інноваційного освітнього простору територіальної громади в умовах реалізації Цілей сталого розвитку. *Сталий розвиток територій: виклики та можливості: монографія* / Бобровська О. Ю., Крушельницька Т. А., Прокопенко Л. Л. [та ін.]; за заг. ред. О. Ю. Бобровської. Міжнародний центр досліджень, освіти та навчання. MTU, Таллінн, Естонія, 2021. С. 149–156. URL: https://palsg.nmu.org.ua/ua/Sci/Monograph/Sustainable_development_of_%20territories_2021.pdf.

³⁶ Дослідження цифрової грамотності в Україні. Міністерство цифрової трансформації України, 2023. 70 с. URL: https://osvita.diia.gov.ua/uploads/1/8800-ua_cifrova_gramotnist_naselenna_ukraini_2023.pdf.

³⁷ Новіков В. Освіта в умовах пандемії. *Демографія та соціальна економіка*. 2021. Т. 46. № 4. С. 80–97. DOI: <https://doi.org/10.15407/dse2021.04.080>.

³⁸ Чепурко Г., Гладченко Л. Дослідження подолання в громадах органами місцевого самоврядування викликів у наданні освітніх послуг, що виникли через COVID-19 : аналітичний звіт. U-LEAD з Європою, 2021. 125 с. URL: https://decentralization.ua/uploads/attachment/document/823/Report_Access_to_Education_ukr.pdf.

3. Обмежений доступ до цифрових ресурсів: у закладах освіти в сільській місцевості може спостерігатися брак комп'ютерної техніки, обмежений доступ до швидкісного інтернету та недостатнє матеріальне забезпечення закладів освіти цифровими технологіями³⁹.

4. Вплив цифрових навичок на кар'єрне зростання: 85% опитаних визнали, що люди з вищим рівнем цифрових навичок мають більше можливостей для кар'єрного зростання, що підкреслює важливість розвитку цих компетентностей⁴⁰.

Ці дані свідчать про необхідність всебічної підтримки розвитку цифрових компетентностей публічних службовців та освітян для забезпечення результативної діяльності в сучасному цифровому середовищі. Аналіз визначених аналітичних матеріалів свідчить про те, що, попри достатньо активне залучення публічних службовців і освітян до процесів цифрової трансформації освіти в територіальних громадах, існує низка суттєвих проблем. Серед найбільш поширених є нерівномірний доступ до якісного цифрового навчання у різних громадах, нестача систематичного підходу до інтеграції цифрових технологій у щоденну роботу управлінців, а також низька мотивація працівників до регулярного підвищення кваліфікації через цифрові ресурси⁴¹.

Підходи до вирішення окресленого комплексу проблем, які найчастіше застосовуються на сучасному етапі, базуються на створенні та поширенні окремих навчальних курсів, проведенні вебінарів або короткотермінових тренінгів офлайн. Однак цього недостатньо для комплексного розвитку цифрових компетентностей та формування стійких навичок роботи з сучасними технологіями⁴². Тому необхідним є розроблення більш інтегрованих та системних підходів до цифровізації

³⁹ Звіт за результатами проведення першого циклу моніторингу якості освітньої діяльності щодо створення інформаційно-цифрового простору закладів освіти та формування інформаційно-комунікаційної компетентності учасників освітнього процесу 2023/2024 навчального року. Вінниця : Управління Державної служби якості освіти у Вінницькій області, 2024. 30 с.: URL: https://sqe.gov.ua/wp-content/uploads/2024/07/Zvit_1_cikl_regionalnii_monitoring_Vinnicka_oblast_01.07.pdf.

⁴⁰ Дослідження цифрової грамотності в Україні. Міністерство цифрової трансформації України, 2023. 70 с. URL: https://osvita.diia.gov.ua/uploads/1/8800-ua_cifrova_gramotnist_naselenna_ukraini_2023.pdf.

⁴¹ *Policies for the Digital Transformation of School Education: Proposed analytical framework and methodology*. OECD Directorate for Education and Skills Education Policy Committee, 2023. 30 p. URL: [https://one.oecd.org/document/EDU/EDPC/SR\(2023\)2/en/pdf](https://one.oecd.org/document/EDU/EDPC/SR(2023)2/en/pdf).

⁴² Digitalisation in Education. *Education Finland : web-site*. 2025. URL: <https://www.educationfinland.fi/edudev/digitalization>.

освіти, які враховуватимуть специфіку громад та забезпечуватимуть регулярний і рівний доступ до необхідних ресурсів та навчання^{43, 44}.

2. Цифровий освітній потенціал територіальної громади: визначення, структура та механізми сприяння розвитку

Освітній цифровий потенціал територіальної громади – це сукупність ресурсів, технологічних рішень і соціальних практик, наявний у громаді рівень цифрової компетентності, технологічної й проєктної зрілості, які дозволяють результативно розробляти, впроваджувати та вдосконалювати освітні процеси на базі цифрових технологій. До його складу входять: рівень цифрових компетентностей публічних службовців і педагогів, рівень цифрової грамотності мешканців громади; наявність інфраструктури та доступу до мереж; інтегровані цифрові платформи й інструменти; підтримка інституційного середовища; активність громадян у використанні цифрових освітніх сервісів; рівень технологічної й проєктної зрілості органу місцевого самоврядування та закладів освіти. На наш погляд, цей потенціал виступає ключовим фактором успішності формування інноваційного освітнього простору громади, оскільки забезпечує доступність знань, персоналізацію навчання, гнучкість освітнього процесу та відкритість до трансформацій⁴⁵. До структурних компонентів освітнього цифрового потенціалу громади належать: інституційний; кадровий; інфраструктурний; соціальний (табл. 3).

⁴³ *The Future of Learning Report 2022*. FutureLearn, 2021. 45 p. URL : <https://cdn-wordpress-info.futurelearn.com/info/wp-content/uploads/The-Future-of-Learning-Report-2022.pdf>.

⁴⁴ Policies for the digitalisation of education and training until 2027. Helsinki : Ministry of Education and Culture Finland, 2023. 23 p. URL : https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165248/OKM_2023_48.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

⁴⁵ Малецька Н. С. Формування інноваційного освітнього простору територіальної громади в умовах реалізації Цілей сталого розвитку. *Сталий розвиток територій: виклики та можливості: монографія* / Бобровська О. Ю., Крушельницька Т. А., Прокопенко Л. Л. [та ін.]; за заг. ред. О. Ю. Бобровської. Міжнародний центр досліджень, освіти та навчання. MTU, Таллінн, Естонія, 2021. С. 149–156. URL: https://palsg.nmu.org.ua/ua/Sci/Monograph/Sustainable_development_of_%20territories_2021.pdf.

Таблиця 3

**Структурні компоненти освітнього
цифрового потенціалу громади**

Компонент	Зміст	Практичне значення
Інституційний	Стратегії та політики громад щодо цифрової освіти, рівень технологічної й проєктної зрілості	Забезпечує нормативну базу, координацію дій, спроможність до успішної реалізації змін
Кадровий	Підготовка освітян, публічних службовців та представників інститутів громадянського суспільства в громадах	Забезпечує якість цифрової освіти, сталий розвиток цифрової компетентності
Інфраструктурний	Технічні засоби, платформи, доступ до інтернету	Забезпечує практичну реалізацію освітніх програм, доступність знань
Соціальний	Взаємодія громад, освітніх установ, громадян	Забезпечує відкритість і демократичність освіти, формує активну громаду

Джерело: складено автором.

Під час формування механізмів сприяння розвитку освітнього цифрового потенціалу важливим є вивчення та адаптування для умов України успішних світових практик. Так, освітні платформи у Фінляндії⁴⁶, та британська платформа «FutureLearn»⁴⁷ продемонстрували ефективність інтегрованого підходу до розвитку цифрових компетентностей через постійну підтримку учасників та комплексний підхід до формування цифрових навичок. Зазначені платформи забезпечують не лише доступ до якісного контенту, але й організовують системні навчальні програми з постійною підтримкою експертів, що підвищує мотивацію та результативність навчання⁴⁸. Саме тому, на наш погляд, одним з результативних інструментів сприяння розвитку освітнього цифрового потенціалу територіальних громад може стати створення єдиної інтегрованої платформи, яка враховує успішні міжнародні практики та системно охоплює весь спектр цифрових

⁴⁶ Digitalisation in Education. *Education Finland* : web-site. 2025. URL: <https://www.educationfinland.fi/edudev/digitalization>.

⁴⁷ FutureLearn : web-site. URL: <https://www.futurelearn.com/courses>.

⁴⁸ *The Future of Learning Report 2022*. FutureLearn, 2021. 45 p. URL : <https://cdn-wordpress-info.futurelearn.com/info/wp-content/uploads/The-Future-of-Learning-Report-2022.pdf>.

компетентностей – від базових навичок до стратегічного управління освітніми процесами в цифровому середовищі⁴⁹.

З огляду на виклики та міжнародний досвід, для сталого розвитку цифрового потенціалу в освіті територіальних громад доцільно сформувати багаторівневу систему впровадження цифрових рішень. Це охоплює не лише технічну інфраструктуру, але й розвиток людського капіталу, педагогічних моделей та управлінських стратегій, що узгоджується з підходами, викладеними у дослідженнях М. Остроги, В. Шамоні та О. Шершень щодо цифрових платформ як інструментів неформальної освіти⁵⁰, а також відповідає організаційним аспектам цифровізації публічного управління в Україні, представленим у дослідженні А. Сурай⁵¹.

Насамперед, важливим є створення інтегрованої платформи цифрової освіти, яка б забезпечувала цілісний доступ до навчальних матеріалів, вебінарів, сертифікованих курсів і можливостей для міжмуніципального співробітництва у сфері освіти. Такі платформи мають поєднувати формальне, неформальне та інформальне навчання, із адаптуванням освітніх програм до умов конкретних територіальних громад⁵². Другим пріоритетом є інституціоналізація цифрової освіти для службовців та освітян у рамках постійного професійного розвитку. Як підкреслюється у дослідженнях OECD, впровадження цифрових інструментів без належного педагогічного дизайну та управлінських рішень може створити додаткові загрози, зокрема фрагментарність знань, відчуження користувачів або перевантаження освітніх систем⁵³. У

⁴⁹ Малецька Н. С. Формування інноваційного освітнього простору територіальної громади в умовах реалізації Цілей сталого розвитку. *Сталий розвиток територій: виклики та можливості: монографія* / Бобровська О. Ю., Крушельницька Т. А., Прокопенко Л. Л. [та ін.]; за заг. ред. О. Ю. Бобровської. Міжнародний центр досліджень, освіти та навчання. MTU, Таллінн, Естонія, 2021. С. 149–156. URL: https://palsg.nmu.org.ua/ua/Sci/Monograph/Sustainable_development_of_%20territories_2021.pdf.

⁵⁰ Острога М., Шамоні В., Шершень О. Цифрові освітні платформи як інструмент реалізації неформальної освіти. *Освіта. Інноватика. Практика*. 2022. Т. 10. № 4. С. 27–36. DOI: <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol10i4-004>.

⁵¹ Сурай А. Цифровізація публічного управління в Україні: організаційний аспект. *Публічне адміністрування та національна безпека*. 2024. № 7. С. 116–124. DOI: <https://doi.org/10.31470/2786-6246-2024-7-116-124>.

⁵² Малецька Н. Досвід Польщі у формуванні інноваційного освітнього простору територіальної громади. *Інноваційні інструменти забезпечення інвестиційного та інфраструктурного розвитку територій та громад : матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю, м. Дніпро, 4 березня 2022 р.* / за заг. ред. І. А. Чикаренко; Т. В. Маматової. Дніпро : НТУ «Дніпровська політехніка», 2022. С. 130–134. URL: https://palsg.nmu.org.ua/ua/Sci/konf/Material_conference_2022_04_03.pdf.

⁵³ *Policies for the Digital Transformation of School Education: Proposed analytical framework and methodology*. OECD Directorate for Education and Skills Education Policy Committee, 2023. 30 p. URL: [https://one.oecd.org/document/EDU/EDPC/SR\(2023\)2/en/pdf](https://one.oecd.org/document/EDU/EDPC/SR(2023)2/en/pdf).

зв'язку з цим особливо актуальним стає створення регіональних центрів цифрової освіти, що можуть виконувати роль хабів – об'єднувати громади, навчальні заклади та державні органи навколо спільної інфраструктури. Позитивний приклад такої моделі демонструє EdCamp Ukraine, що базується на горизонтальній взаємодії між педагогами та громадами⁵⁴.

Не менш важливо забезпечити перманентне оцінювання цифрових компетентностей освітян і публічних службовців через цифрові інструменти моніторингу. Тут варто опиратися на міжнародні практики, зокрема досвід платформ FutureLearn⁵⁵ та EdX⁵⁶, які поєднують навчання з аналітичними інструментами відстеження прогресу користувачів.

Таким чином, розвиток цифрового освітнього потенціалу територіальних громад має бути багатоаспектним: поєднувати імплементацію новітніх педагогічних підходів, модернізацію інфраструктури, розбудову соціального діалогу і забезпечення якісного управління. Саме такий підхід уможливило успішне формування інноваційного освітнього простору громади задля успішної реалізації стратегії розвитку освіти в територіальній громаді⁵⁷.

Розвиток освітнього цифрового потенціалу територіальних громад у сучасних умовах є не лише відповіддю на глобальні цифрові виклики, а й важливою передумовою для формування інноваційного освітнього простору на місцевому рівні. Аналіз практик, ініціатив та міжнародного досвіду засвідчує, що ефективне впровадження цифрових інструментів в управління освітою вимагає не лише технічного забезпечення, а й глибоких змін у підходах до професійного розвитку кадрів та освітньої політики громад⁵⁸. Серед основних проблем залишаються нерівномірний доступ до цифрових ресурсів, недостатній рівень компетентностей освітян та службовців, а також фрагментарність цифрової політики на рівні територіальних громад. Проте саме в цих

⁵⁴ EdCamp Ukraine. URL: <https://www.edcamp.ua/>

⁵⁵ FutureLearn : web-site. URL: <https://www.futurelearn.com/courses>.

⁵⁶ edX LLC: web-site. URL: <https://www.edx.org/>.

⁵⁷ Розробляємо стратегію розвитку освіти в територіальній громаді : поради для голів та управлінців освітою територіальних громад. Уклад.: Терент'єва О. ; за заг. ред. Протасової Н., Полторака В., Жабенко Л., Пуцовой А. Київ : Швейцарсько-український проєкт DECIDE – «Децентралізація для розвитку демократичної освіти», 2021. 64 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/1Y5nWoI6Nhv-KxVKODvLnYRXuaiPSvMRn/view>.

⁵⁸ Малецька Н. С. Формування інноваційного освітнього простору територіальної громади в умовах реалізації Цілей сталого розвитку. *Сталий розвиток територій: виклики та можливості: монографія* / Бобровська О. Ю., Крушельницька Т. А., Прокопенко Л. Л. [та ін.]; за заг. ред. О. Ю. Бобровської. Міжнародний центр досліджень, освіти та навчання. MTU, Таллінн, Естонія, 2021. С. 149–156. URL: https://palsg.nmu.org.ua/ua/Sci/Monograph/Sustainable_development_of_%20territories_2021.pdf.

умовах відкривається можливість формування нових моделей неформальної освіти та міжсекторальної співпраці⁵⁹.

Таким чином, подальше дослідження освітнього цифрового потенціалу має спиратися на системний підхід, який враховує специфіку місцевих потреб, сприяє підвищенню цифрової грамотності, розширенню доступу до освітніх послуг та поглибленню участі громадян у процесах освітнього управління. Розбудова цифрового потенціалу в освіті є не лише інструментом управління, а й індикатором демократичного розвитку громади.

ВИСНОВКИ

1. Аналіз сучасних тенденцій цифровізації освіти в умовах децентралізації підтвердив необхідність інтегрованого та комплексного підходу до цифрового навчання з урахуванням національного та міжнародного досвіду таких освітніх ініціатив, як DECIDE, EdCamp Ukraine, Prometheus, «На Урок», Microsoft Learn, Google Learning та інші. Встановлено, що ключовими факторами успішного розвитку цифрового освітнього потенціалу громад є системна підготовка кадрів, покращення технічного забезпечення, створення інтегрованих освітніх платформ та постійний моніторинг цифрових компетентностей.

2. Запропоноване авторське визначення поняття «освітній цифровий потенціал територіальної громади», яке дозволяє системно й комплексно підійти до оцінки цього потенціалу, враховуючи інституційну, технічну, кадрову та соціальну складові, а також місцеву специфіку й потреби громад. Визначено шляхи та механізми ефективного розвитку освітнього цифрового потенціалу територіальних громад України, що виступає важливою умовою успішної цифровізації освіти та індикатором демократичного розвитку суспільства.

3. Подальші дослідження мають бути зосереджені на розробці практичних рекомендацій щодо формування єдиного інтегрованого цифрового освітнього середовища для сталого та інноваційного розвитку територіальних громад України. Отримані результати можуть бути застосовані для розробки та впровадження стратегій, програм і проєктів у сфері цифровізації освітніх послуг на місцевому, регіональному та загальнодержавному рівнях.

⁵⁹ Сурай А. Цифровізація публічного управління в Україні: організаційний аспект. *Публічне адміністрування та національна безпека*. 2024. № 7. С. 116–124. DOI: <https://doi.org/10.31470/2786-6246-2024-7-116-124>.

АНОТАЦІЯ

Досліджено питання розвитку освітнього цифрового потенціалу територіальних громад як важливої передумови формування інноваційного освітнього простору. Проаналізовано ключові виклики, з якими стикаються публічні службовці та освітяни в процесі цифрової трансформації освіти, серед яких недостатній рівень цифрових компетентностей, нерівномірність доступу до технологій та цифрових ресурсів у громадах. Розглянуто національні та міжнародні освітні ініціативи, зокрема DECIDE, EdCamp Ukraine, FutureLearn, EdX, Khan Academy, а також успішний міжнародний досвід цифровізації освіти (Фінляндія, Велика Британія). Запропоновано авторське визначення поняття «освітній цифровий потенціал територіальної громади» як комплексного ресурсу, що включає інституційну, технічну, кадрову та соціальну складові. Обґрунтовано необхідність формування багаторівневої системи розвитку цифрового потенціалу громад через інтегровані цифрові платформи, створення регіональних центрів цифровізації, системне навчання та моніторинг цифрових компетентностей службовців та освітян. Підкреслено значення системного підходу до цифровізації освіти для сталого розвитку місцевих громад та формування демократичного освітнього простору. Результати дослідження можуть бути корисними для представників органів місцевого самоврядування, керівників громад, освітніх управлінців, науковців і розробників державної політики у сфері цифровізації освіти та публічного управління.

Література

1. Facerand K., Selwyn N. *Digital technology and the futures of education – towards 'non-stupid' optimism*. ED-2020/FoE-BP/27. Paper commissioned for the UNESCO Futures of Education report, 2021. 19 p. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000377071>.
2. Дія.Освіта : веб-портал Міністерства цифрової трансформації України. URL: <https://osvita.diiia.gov.ua/>.
3. DECIDE Швейцарсько-український проєкт «Децентралізація для розвитку демократичної освіти» : веб-сайт. URL: <https://decide.in.ua/>.
4. EdCamp Ukraine : веб-сайт. URL: <https://www.edcamp.ua/>.
5. Портал управління знаннями. Національне агентство України з питань державної служби : веб-сайт. URL: <https://pdp.nacs.gov.ua/>.
6. Khan Academy : веб-сайт. URL: <https://uk.khanacademy.org/>.
7. edX LLC : web-site. URL: <https://www.edx.org/>.
8. Освіта у нових громадах від А до Я : веб-сайт. URL: <https://novihromady.decide.in.ua/>.
9. Prometheus : веб-платформа. URL: <https://prometheus.org.ua/>.
10. На урок : веб-сайт. URL: <https://naurok.com.ua/>.
11. FutureLearn : web-site. URL: <https://www.futurelearn.com/courses>

12. Microsoft Learn : веб-платформа. URL: <https://learn.microsoft.com/uk-ua/training/>.

13. Google Learning – освітній хаб для онлайн навчання : веб-платформа. URL: https://learning.google/intl/uk_ua/.

14. Освітні серіали. *Дія. Освіта* : веб-платформа Міністерства цифрової трансформації України. URL: https://osvita.diaa.gov.ua/courses_

15. Цифрові сервіси для освіти України: веб-платформа Міністерства освіти і науки України. URL: <https://moos4ua.online/>.

16. Сурай А. Цифровізація публічного управління в Україні: організаційний аспект. *Публічне адміністрування та національна безпека*. 2024. № 7. С. 116–124. DOI: <https://doi.org/10.31470/2786-6246-2024-7-116-124>.

17. Острога М., Шамо́ня В., Шерше́нь О. Цифрові освітні платформи як інструмент реалізації неформальної освіти. *Освіта. Інноватика. Практика*. 2022. Т. 10. № 4. С. 27–36. DOI: https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol10i4-004_

18. Alyoussef I. Y. The Impact of Massive Open Online Courses (MOOCs) on Knowledge Management Using Integrated Innovation Diffusion Theory and the Technology Acceptance Model. *Education Sciences*. 2023. Vol. 13. № 6. Art. 531. DOI: <https://doi.org/10.3390/educsci13060531>.

19. *Policies for the Digital Transformation of School Education: Proposed analytical framework and methodology*. OECD Directorate for Education and Skills Education Policy Committee, 2023. 30 p. URL: [https://one.oecd.org/document/EDU/EDPC/SR\(2023\)2/en/pdf](https://one.oecd.org/document/EDU/EDPC/SR(2023)2/en/pdf).

20. Малецька Н. С. Формування інноваційного освітнього простору територіальної громади в умовах реалізації Цілей сталого розвитку. *Сталий розвиток територій: виклики та можливості: монографія* / Бобровська О. Ю., Крушельницька Т. А., Прокопенко Л. Л. [та ін.]; за заг. ред. О. Ю. Бобровської. Міжнародний центр досліджень, освіти та навчання. MTU, Таллінн, Естонія, 2021. С. 149–156. URL: https://palsg.nmu.org.ua/ua/Sci/Monograph/Sustainable_development_of_%20territories_2021.pdf.

21. Дослідження цифрової грамотності в Україні. Міністерство цифрової трансформації України, 2023. 70 с. URL: https://osvita.diaa.gov.ua/uploads/1/8800-ua_cifrova_gramotnist_naseleenna_ukraini_2023.pdf.

22. Новіков В. Освіта в умовах пандемії. *Демографія та соціальна економіка*. 2021. Т. 46. № 4. С. 80–97. DOI: <https://doi.org/10.15407/dse2021.04.080>.

23. Чепурко Г., Гладченко Л. Дослідження подолання в громадах органами місцевого самоврядування викликів у наданні освітніх послуг, що виникли через COVID-19 : аналітичний звіт. U-LEAD з Європою, 2021. 125 с. URL: https://decentralization.ua/uploads/attachment/document/823/Report_Access_to_Education_ukr.pdf.

24. Звіт за результатами проведення першого циклу моніторингу якості освітньої діяльності щодо створення інформаційно-цифрового простору закладів освіти та формування інформаційно-комунікаційної компетентності учасників освітнього процесу 2023/2024 навчального року. Вінниця : Управління Державної служби якості освіти у Вінницькій області, 2024. 30 с.: URL:https://sqe.gov.ua/wp-content/uploads/2024/07/Zvit_1_cikl_regionalnii_monitoring_Vinnicka_oblast_01.07.pdf.

25. Digitalisation in Education. *Education Finland* : web-site. 2025. URL: <https://www.educationfinland.fi/edudev/digitalization>.

26. *The Future of Learning Report 2022*. FutureLearn, 2021. 45 p. URL: <https://cdn-wordpress-info.futurelearn.com/info/wp-content/uploads/The-Future-of-Learning-Report-2022.pdf>.

27. Policies for the digitalisation of education and training until 2027. Helsinki : Ministry of Education and Culture Finland, 2023. 23 p. URL: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165248/OKM_2023_48.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

28. Малецька Н. Досвід Польщі у формуванні інноваційного освітнього простору територіальної громади. *Інноваційні інструменти забезпечення інвестиційного та інфраструктурного розвитку територій та громад : матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю, м. Дніпро, 4 березня 2022 р. / за заг. ред. І. А. Чикаренка; Т.В. Маматової*. Дніпро : НТУ «Дніпровська політехніка», 2022. С. 130–134. URL: https://palsg.nmu.org.ua/ua/Sci/konf/Material_conference_2022_04_03.pdf.

29. Розробляємо стратегію розвитку освіти в територіальній громаді : poradnik dla голів та управлінців освітою територіальних громад. Уклад.: Терент'єва О. ; за заг. ред. Протасової Н., Полторака В., Жабенко Л., Пуцовой А. Київ : Швейцарсько-український проєкт DECIDE – «Децентралізація для розвитку демократичної освіти», 2021. 64 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/1Y5nWol6NhhvKxVKODvLnYRXuaiPSvMRn/view>.

Information about the author:

Maletska Nataliia Serhiivna,

Postgraduate Student at the Department of Public Administration
and Local Self-Government

Dnipro University of Technology
29, Hogol Str., Dnipro, 49044, Ukraine